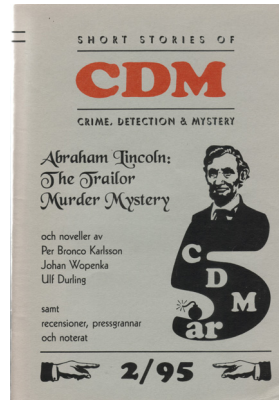

Genom väggen

© Per Bronco Karlsson

Novellen Genom väggen har tidigare varit publicerad i Jules Verne-Magasinet nr 430 augusti 1988 samt i CDM nr 2 1995.

Det bor en underlig man på andra sidan gatan. Jag kallar honom "Potatisen", för han ser ut som en trött potatis. Första gången jag såg honom var igår morse. Bilen gick sönder och jag var tvungen att ta bussen till jobbet.

Han stod vid hållplatsen. En böjd, fåråd man i femtioårsåldern med en kapuschong över huvudet så att bara den grå, slitna luggen stack fram. Jag lade märke till honom därför att han visslade på en melodi som var så välbekant men samtidigt så främmande och avlägsen att jag inte kunde låta bli att reagera. Det vore fel att påstå att han demonstrerade sin inåtvändhet med den där melodin, vilket han visserligen gjorde, sett ur betraktarens ögon, men själv var han så långt borta att han kanske inte ens märkte att han inte var ensam på busshållplatsen.

Vi var minst tio stycken som stod där. Det var tidigt på morgonen, alla var trötta och stod mer eller mindre i sina egna tankar. Vad skilde då "Potatisen" från oss övriga? Så tidigt, flera timmar innan solen går upp, visar folk i allmänhet inte upp samma ansikte som de gör senare på dagen, eller på kvällen. Man har ryckts upp ur sin säng, väckts ur sin dröm, gått från den varma sängen till den kalla frukoststolen, klockan säger morgon, mörkret säger mitt i natten, när man står på busshållplatsen är man fortfarande kvar i sin avbrutna dröm eller i sin älskades armar. Man vill hålla kvar minnet tills man kommer ombord på bussen så det räcker hela vägen till jobbet.

När man går in på sin arbetsplats måste drömmarna ta slut. Då inte bara förväntas man vara en social eller produktiv varelse, man får betalt för att vara det. Dessa privata världar kan man på morgonen se i de flestas ögon. Men man kan också se att de när som helst kan trycka på sin knapp och komma tillbaka till den officiella verkligheten. Det var det som skilde "Potatisen" från oss övriga. Den mannen levde inte i vår del av världen. Det var egentligen på bussen när han tog av sig kapuschongen jag gav honom namnet "Potatisen". Han liknade verkligen en potatis. Hela hans ansikte var knöligt och utbuktande, som om själva tröttheten växt ut till bölder av ben och brosk. Ögonen var små smala springor. Jag ansträngde mig för att se hans pupiller. Vid ett tillfälle, när bussen körde över ett gupp, tittade han förvånat upp. Men det var bara själva gesten med huvudet som artikulerade förvåning. I hans ögon syntes inget annat än trötthet. Hur kan man bli så trött? tänkte jag. Är detta vad man har att vänta sig? Jag är trettio år. Skulle jag om tjugo år, dessa år som går så fort att man inte hinner mer än åka till

stadsgränsen och tillbaka förrän skägget vuxit sig vilt och buskigt, sitta där som en trött potatis, knölig och ful, på väg till ett av dessa arbeten som decentraliserats till någon vindpinad industritomt i en gudsförgäten förort bara för att hyrorna i centrum vuxit till monstruösa proportioner?

Jag blev så bedrövad av mina tankar att jag öppnade portföljen och tog fram freestylen och satte på ett band med ljudeffekter. Det är inte vilka effekter som helst. De är från en skiva BBC Records gett ut, i första hand avsedda att användas till pjäser och i filmer. Det är för övrigt den enda skiva jag har med en copyrightnote som tillkännager att det är tillåtet att kopiera skivan, dock endast för att användas i just pjäser och filmer.

Det är fantastiskt vad dessa effekter kan göra med en socialrealistisk verklighet. Jag lutade mig tillbaka mot sätet och lyssnade på ett cocktailparty. Potatisen satt på sätet snett mittemot och jag fnissade när jag tänkte mig honom iförd smoking, lutande sig mot den öppna spisen, drickande Dry Martini, spirituellt konverserande med den vackra värdinnan om något som inte gick att höra vad det var i det uppsluppna sorlet.

Men så tog cocktailpartyt slut och ersattes av trettio gapskrattande människor. Potatisens smoking vrängdes ut och in likt en filmisk effekt i någon vulgär skräckfilm, den låg där med skinnet inåt och inälvorna utåt och pep plågat de sista sekunderna av sitt korta liv. Potatisen själv blottade sitt innandöme, som visserligen inte bestod av inälvor, han ar massiv och skrumpen, det vet väl alla hur en potatis ser ut inuti, och rullade omkring gammal och oätlig bland andra kasserade potatisar medan pöbeln hänfullt gapskrattade åt honom.

Jag reste mig vid min hållplats. Potatisen satt kvar, men jag ägnade honom inte längre någon uppmärksamhet. Jag höjde istället volymen. Min favoritsekvens rullade nämligen fram på bandet. Min favoritsekvens är effekt nummer nio: *Footsteps on gravel, man starts off, walks, stops (36 sec)*. Jag berättar det därför att det passade så alldeles utmärkt att lyssna på när jag gick den smala gången fram till mittdörren. För att integrera mig med mannens steg tänkte jag mig att jag ingick en symbios med det reella ljudet han åstadkommit i inspelningsögonblicket. Det hjälpte mig att koordinera min kropp så jag kunde sätta ner mina fötter vid exakt samma tillfälle som mannen hade gjort, eller egentligen *gjorde*, eftersom jag var i symbios med det *faktiska* ljudet i det *faktiska* inspelningsögonblicket.

Jag arbetar som svarvare på en liten fabrik som tillverkar komponenter till dieselmotorer. Vi står trettio stycken svarvare i en stor maskinhall där var och en gör sin detalj. Man behöver inte vara särskilt social av sig för att bli en bra svarvare, det räcker med att vara teknisk och produktiv. Egentligen behöver man inte vara särskilt teknisk heller. Alla detaljer körs i långa serier. Innan man sätter igång kommer en inställare och ställer in maskinen. Sedan är det bara att köra på i ett helvetes tempo så man inte kommer efter med ackordet. Jag gör ventilstyrningar. Varje beställning brukar vara på mellan två- och tretusen. När jag har gjort färdigt en beställning är det bara att börja med nästa. Jag är jävligt bra på att göra ventilstyrningar. Om två månader har jag gjort dem i tolv år. Det är jag stolt över.

Samtidigt som jag stämplade in mitt tidkort tryckte jag på min knapp som förde mig tillbaka till den officiella verkligheten. Ni undrar kanske varför jag inte tillbringade bussresan i en kvardröjande dröm eller i det rosendoftande minnet av min älskarinnas armar, när jag precis så tvärsäkert påstått att alla passagerarna utom Potatisen gjorde just det? Ni kanske undrar varför jag satte på mig freestylen och lyssnade på ljudeffekter som fick verkligheten att te sig som någon slags film? Ni kanske undrar varför jag inte delade deras morgonritual vars sida jag inte bara ställer mig på, utan dessutom identifierar mig med för att genom dem lättare kunna beskriva Potatisens obskyra beteende?

Det kan jag förklara. Jag tillbringade inte bussresan i en kvardröjande dröm helt enkelt därför att det inte fanns någon dröm att dröja kvar i. Drömmarna har tagit slut. Jag går varje kväll och lägger mig och sover en bedövd sömn som om jag druckit en sjuttiofem Whisky. Det var tre veckor sedan jag sist drömde en dröm. Jag har läst någonstans att man blir galen om man inte får drömma, men det är bara strunt, mig har det inte påverkat det minsta. Det var bara det att jag inte hade någon dröm att dröja kvar i.

Ni tycker att jag kunde ha suttit i "det rosendoftande minnet av min älskarinnas armar", för att citera mig själv. Det skulle jag gärna ha gjort om jag haft någon älskarinna, men det har jag inte. Jag har inte ens ett husdjur. Jag lever helt ensam och det har jag gjort i tio år. Men det är inte det att jag inte *vill* ha en älskarinna. Jag går ut och dansar ibland och det händer faktiskt att jag får syn på någon tjej som jag tycker kan duga, ni förstår, jag nöjer mig inte med vilket billigt fruntimmer som helst, jag är en karl med den rätta finishen så att säga, jag är rent ut sagt jävligt snygg, men när jag går fram och erbjuder dem min kärlek visar de sig alla helt enkelt dumma, fnissar och larvar sig så jag inte kan annat än lämna dem där i sin patetiska femininitet.

Det är därför jag aldrig hittat någon kvinna som passat mig. Jag vill inte påstå att kvinnor är ointelligenta, jag vill gå ännu längre: de är mentalt efterblivna. När jag tänker på alla gånger de förödmjukat mig blir jag så arg att jag skulle vilja...

Nå, det spelar ingen roll. Jag har min freestyle, den kan jag ta fram vid alla tider på dygnet, vid vilket tillfälle som helst. De lekar jag leker med freestylen ger mig den intellektuella stimulans en man av min kapacitet behöver. Det är sant att jag inte är riktigt som alla andra. Men jag är på deras sida och jag identifierar mig med dem. Och när jag ser en man som Potatisen är det min förbannade skyldighet att beskydda dem vars identitet är så lätt att röja att man till och med ser vad de tänker på medan de väntar på bussen. Små människor behöver stora mäns beskydd. Så har det alltid varit och kommer alltid att vara.

Som sagt, samtidigt som jag stämplade in mitt kort tryckte jag på min knapp som förde mig tillbaka till den officiella verkligheten. Jag gick in i omklädningsrummet och bytte till arbetskläder, morsade på gubbarna och lommade iväg till min svarv. Dagen förflöt som de brukar. Jag gjorde mina ventilstyrningar och tänkte inte mer på Potatisen. Efter jobbet åkte jag hem och lagade middag, och ringde därefter verkstaden om bilen. De kom och hämtade den redan efter en timme, det är en förbannat bra verkstad. Sedan såg jag på TV, det gör jag varje kväll.

Men allt detta hände igår. Om det inte varit för det som hände idag hade jag nog glömt bort Potatisen, stoppat in honom i bakhuvudet bland minnena av alla andra skummisar man stöter på i en storstad men som man inte reflekterar över mer än just den korta stund man stöter på dem. Jag menar, det är en rutten värld, när en halv miljon människor samlas för att bo på samma plats måste det finnas en viss procent ohyra bland dem. En ensam medborgare kan inte ta på sig ansvaret att utrota vartenda kryp som ser dagens ljus.

Det var på vägen hem från jobbet. Jag tog en sväng förbi verkstaden för att se hur det gick med bilen. Även om de är duktiga killar som sätter en ära i att göra ett bra jobb måste man visa dem att man finns, titta in och vara intresserad och kritisk så de inte tror att man är en mes som de kan plocka på pengar för en reparation som vilken barnunge som helst kan utföra. Bilen var naturligtvis inte klar. Men jag gav grabben som höll på med den en dunk i ryggen och sa till honom att han gjorde ett hyvens jobb.

Jag handlade några hamburgare som jag tänkte steka till middag och satte mig sedan på bussen hem. Efter ett par hållplatser klev Potatisen på. Jag lade märke till honom, naturligtvis, det var ju bara så sent som igår morse han stod där på hållplatsen och åbakade sig med sitt introverta vislande. Den märkvärdige jäveln. Jag satt längst bak, det är enda stället en man får sitta ifred för alla ynkliga pensionärer som till varje pris ska ha en sittplats.

Jag satt vid fönstret till vänster. Potatisen satte sig vid fönstret till höger. Vi satt alltså bredvid varandra med bara några säten mellan oss. Jag kände mitt missnöje växa. Vem fan trodde han att han var? Bara sätta sig så där utan vidare och göra intrång på en hederlig människas personliga sfär. Begrep han inte att jag genomskådade vilket kräk han var?

Nå, färden gick vidare. Jag bestämde mig för att hålla mig på min kant och inte ödsla någon av mina briljanta tankar på honom.

Vid nästa hållplats klev en mager, välklädd kvinna i solglasögon på. Hon var en hora, det såg jag direkt. Vid första anblicken verkade hon vara runt tjugofem, men bakom alla de dyra kläderna och de mörka solglasögonen dolde sig en rynkig och sliten kvinna i fyrtioårsåldern. Hon satte sig bredvid Potatisen. Sedan såg jag hur hon tog fram en

plastpåse med något vitt innehåll, som hon gav till honom. Han stoppade snabbt påsen i fickan utan att med en min eller en gest avslöja att han kände kvinnan. De trodde förstås att ingen lade märke till dem, men jag såg alltihop. Vid nästa hållplats gick hon av. Knark, tänkte jag, hon gav honom knark. Finns det något jag hatar så är det knark. Och knarkare. Potatisen gick av vid min hållplats. Jag följde efter honom på avstånd för att se var han bodde. Det var då jag upptäckte att han bor på andra sidan gatan. Jag smög efter in i trappuppgången och lyssnade efter vilken avsats han stannade på. Högst upp. Jag gick de tre trapporna dit i förhoppning om att röja hans namn. Jag hade tur, det var bara en lägenhet högst upp. På namnskylten stod det H P Le Morte. Jag är inte någon expert på franska, men betyder inte "le morte" den döde?

Nu var jag upphetsad. Jag sprang hem och rotade fram min farfars gamla teaterkikare ur garderoben, en fin sak med pärlemor och guldkantade linser. Sedan kikade jag längs fasaden på huset mittemot tills jag såg ett av fönstren till lägenheten högst upp. En suddig gestalt skymtade i fokus, jag ställde in skärpan och såg att det var Potatisen, han satt vid ett bord i köket och höll på med något som jag inte kunde se vad det var. Mittemot honom satt en kvinna i hans egen ålder. Även hon liknade en potatis. Jag såg hennes hand. Den var stor som ett dasslock och lika knölig och ful som hennes ansikte. De såg bägge lika trötta ut.

Men vad var det Potatisen höll på med? För några sekunder såg jag en glimt av plastpåsen med det vita innehållet, men strax kom en hand eller något annat i vägen som skymde min sikt. Jag hade studerat dem länge, en timme eller så, när Potatisen reste sig och försvann ur rummet. Strax därefter försvann även kvinnan. Hon släckte ljuset efter sig.

Nu går jag upp dit. Jag tänker ta reda på vad de sysslar med, om jag så måste bryta mig in med våld. Min nyfikenhet är spänd till bristningsgränsen. Är de knarkare eller knarkhandlare ska jag nog skaffa bevis för det. Sedan får jag fundera ut vad jag ska göra åt situationen. Kanske går jag till polisen, jag får se, de är inget annat än en knarkande samling råttor själva.

Jag skriver det här i händelse av att jag inte skulle komma tillbaka. Man vet aldrig vad som kan hända när man har med knarkare att göra. De kanske dödar mig. Men förr eller senare kommer man att sakna mig på jobbet. Den som letar efter mig i min lägenhet kommer att hitta det här brevet, som jag lämnar på köksbordet. Världen kommer då att förstå vilket öde jag gått till mötes. Jag upprepar: Huset mittemot på andra sidan gatan, första trappuppgången, högst upp, tre trappor, H P Le Morte. Nu går jag upp dit.

Min Gud! Hur ska jag kunna leva med denna fruktansvärda syn etsad på insidan av mina annars relativt härdade hornhinnor? De stackars barnen kommer att förfölja mig dag och natt, lika brutalt och ihärdigt som som minnet av min mors anklagelser när jag som tonåring tog med mig hem min stora kärlek, den allra första flickvännen, för att stolt presentera henne för mina högt älskade föräldrar, och hur mor hade kallat henne slampa och spottat på henne och sedan låst in mig på mitt rum och gett mig utgångsförbud.

Jag gick upp dit, jag vet inte vad jag hade väntat mig att finna, men nu när jag har sett vad jag har sett är saken klar. Jag vet vad jag måste göra. Potatisens ytterdörr var olåst, jag öppnade den försiktigt och fann mig stående i en lång, smal hall med dämpad, röd belysning. Dörrar, gamla tunga ekdörrar, grinade stängda och dammiga mot min obevekligt utforskande person. Jag öppnade den första dörren till vänster. Där inne var ett rum, cirka trettio kvadratmeter stort, med våningssängar längs väggarna. Ljuset var släckt, men en gatlampan utanför gav tillräckligt sken för att jag skulle kunna räkna sängarna. De var sex till antalet, tre sängar längs varje långvägg. Bredvid varje sängstapel stod en graderob. Alla sängar var tvåvånings. Jag stängde dörren och återvände till den tunga, bordellupplysta hallen.

Bakom den tredje dörren på höger sida hördes ett dämpat slammer, som av bestick mot porslin. Jag öppnade den några centimeter och kikade in genom springan. Där var ett stort, rektangulärt rum, en hel sal, upplyst av lysrör i taket. Vid bord, som stod i två rader, satt barn uppklädda i mörkblå klubbjackor och åt. Jag räknade barnen. De var tolv stycken. Jag antog att det var de som sov i tvåvåningssängarna i det första rummet jag tittade in i. De var alldeles tysta, satt bara och åt, det enda som hördes var besticken

som slamrade mot tallrikarna.

Nu fick jag syn på Potatisen, eller Le Morte som det står på dörrskylten. Han gick långsamt omkring mellan borden med ett bisarrt elakt grin på läpparna. Och i handen höll han ett maskingevär! Jag förstod direkt vad han höll på med: Han tvingade de små barnen att äta vad som från min utsiktspunkt såg ut att kunna vara minestronesoppa, men jag var inte säker. Hur skulle jag kunna få reda på vad de åt? Jag såg att det var en utskänkningsdisk vid kortväggen mittemot från var jag stod, där kvinnan som antagligen var Potatisens fru, slafsade omkring med något i en stor gryta. Jag bestämde mig för att smyga dit.

Jag tassade försiktigt längs långväggen, passade på att forcera framåt när Potatisen stod med ryggen mot mig. Barnen märkte ingenting. De vågade inte titta upp från sina tallrikar. När jag kom fram till utskänkningsdisken kastade jag mig på alla fyra och kröp in i ett hörn där jag kunde se vad Potatisens fru gjorde. Och min Gud, jag fattar inte att det är sant. Men jag borde ha känt det på lukten redan när jag öppnade dörren, den vidriga lukten som jag aldrig kommer att få ur näsan.

Där på bänken låg en självdöd gris. Magen hade spruckit och var alldeles utfläkt. Maskar, miljarder små vita maskar krälade runt bland de blottade, likdoftande inälvorna.

Potatisens fru hävde upp skopa efter skopa full med maskar och lade i den stora grytan. Jag förstod nu vad barnen åt. Det liknade minestronesoppa, men det var det inte. Det var likmaskosoppa. Att jag inte kräktes.

Men det var ändå inte det värsta. Jag stod kvar på mitt gömställe, oförmögen att i mitt äcklade tillstånd företa mig något annat. När barnen ätit upp sin likmaskosoppa tackade de Potatisen för maten, bar sina tallrikar till ett diskställe som stod i nedre hörnet och marscherade därefter ut på rad, under maskingevärsbevakning av Potatisen. Potatisens fru sa då att hon tyckte att de sluppit för lättvindigt undan, eftersom hon hade soppa kvar till ännu en portion för alla. Potatisen bara skrattade och sa att de kunde få soppa imorgon också. Sedan tog han ett stadigt tag om hennes skinkor och föreslog att de skulle ha vad han kallade en "herdestund". Hon var minsann inte svår att övertala. Han drog med henne mot den borte långväggen, alltså den jag *inte* smög mig in längs med, och tro det eller ej, jag tror det knappt själv, hade jag inte sett det med egna ögon hade jag väl tvivlat på mitt eget förstånd, men de gick rätt genom väggen! Genom väggen! Kan ni tänka er!

Jag var så bestört att jag inte kunde tänka klart. Trots att jag misstänkte Potatisen för knark, och knark är det värsta jag vet, hade jag inte en tanke på att ta reda på vad det hade varit i den där påsen. Nej, jag sprang raka vägen ut ur lägenheten och hem till min trygga boning. Och nu sitter jag ännu en gång här och skriver ett brev i händelse av min bortgång. Det framstår helt klart för mig vad jag har att göra: Jag måste döda Potatisen och hans fru. Vad annat kan jag göra? Jag har en yxa på vinden. Den ska jag hämta och hugga det där fränstötande paret i småbitar. Det vill säga, om de inte dödar mig först. Men i så fall ligger det här brevet på mitt köksbord.

Äntligen har de tagit av mig tvångströjan och gett mig mitt skrivblock. Ja, jag fick med mig mitt block hit till anstalten och nu fortsätter jag där jag slutade i hopp om att någon vettig människa ska läsa och förstå vilken lömsk komplott jag blivit utsatt för. Faktum är att det tycks vara det enda hopp jag har. Min advokat var nämligen här för en stund sedan. Den djävulska smilfinken. Jag förstår att ni undrar vad jag menar med det, skulle min advokat vara en djävulsk smilfink? Han som har i uppdrag att försvara mig? Jo, smilfink är rätta ordet och djävulsk likaså. Men vänta lite, jag ska strax förklara hur det hänger ihop. Sedan kommer ni att förstå vilken hopplös situation jag befinner mig i och varför jag behöver er hjälp.

Jag gick mycket riktigt upp till vinden och hämtade yxan för att slå ihjäl Potatisen och hans fru. Potatisen högg jag huvudet av och hans fru klöv jag på längden som man klyver en stubbe innan man hackar den till spröda vedpinnar. Det skänkte mig stor tillfredsställelse att göra det, sådana kryp har ingen rätt att leva, men det var en blodig historia som jag inte ska uppehålla mig vid.

Sedan gick jag hem, bytte kläder och packade lite tillhörigheter, bland annat mitt skrivblock, innan jag ringde polisen, jag förstod att de skulle vilja förhöra mig om vad

som hänt, det är ju inte varje dag en enkel medborgare lyckas befria världen från en visserligen försvinnande liten procent ohyra, fast ändå ohyra.

Men jävlar anamma, de knarkande råttorna till poliser bände upp mina händer på ryggen och satte på mig handbojor och körde mig hit! Sedan satte de på mig en tvångströja och kastade in mig i den här cellen, och inte förrän nu, efter en vecka, befriade de mig från den där satans manicken som hållit mina armar hjälplöst fjättrade bakom ryggen.

Och strax därefter kom advokaten. Han var på något sätt lik Potatisen. Samma knöliga, trötta ansikte och smala springor till ögon. Det första han gjorde var att kasta en bunt tidningsartiklar på bordet. De handlade alla om samma sak: Hur en psykopat gått in i en lägenhet och yxmördat de hårt arbetande föräldrarna till en stor barnaskara. Till de flest artiklarna hörde en bild på de tolv föräldralösa barnen. Överallt kom frågan tillbaka hur detta kunnat ske i dagens välbevakade samhälle, och det insinuerades ideligen vilket perverst missfoster jag, mördaren, måste vara. Inte ett ord om vilken välgärning jag i själva verket gjort. Bara dessa smädelser.

Sedan sa han att han hade talat med psykiatern som ränt här flera timmar om dagen. (Har de där hjärnskrynkorna inget bättre för sig än att snoka i folks privatliv? Hur vore det om de skaffade sig hederliga arbeten!) Han sa att psykiatern misstänkte att det var min drömlöshet som fått mig att förvränga verkligheten så att jag "trott" mig se vad jag såg och sedan gjorde vad jag gjorde. Löjligt!

Men det var vad han sa sedan som fick mig att förstå att han inte alls tänkte försvara mig, smilfinken, utan tvärtom, sätta dit mig. Han lade handen på min axel och sa: "Jag ska nog se till att du hamnar på det ställe du gjort dig förtjänt av att hamna på, det helvete som väntar dig är sju resor värre än i dina vildaste drömmar."

Och sedan gick han. Vad ska man tro? Naturligtvis vill han sätta dit mig. Varför skulle han annars sagt så där? Det var bara sättet han lämnade mig på: Han öppnade aldrig dörren, han gick *genom* den, precis som Potatisen hade gjort. Och han lämnade sitt visitkort. E T Romelph hette han. Jag vände och vred på namnet, läste det både fram- och baklänges. Baklänges blir det H P Le Morte - den döde.

Per Bronco Karlsson 2006

www.browncow.nu/browncowish